

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Richtlijn netwerkpleegzorg gemeente - pleegzorgaanbieders

Colofon

Aan de inhoud van deze richtlijn kunnen geen rechten worden ontleend.

Ingangsdatum: april 2016

Beschrijving van de uitgangspunten, samenwerking en werkwijze bij plaatsingen in het netwerk bij gezinsproblemen door de gemeenten en de pleegzorgaanbieder.

Voorwoord

Tot 1 januari 2015 voerde het Bureau Jeugdzorg zowel toegangstaken voor de jeugdzorg als jeugdbescherming en jeugdreclassering uit. Ook was zij op grond van de Wet op de jeugdzorg belast met het nemen van een indicatiebesluit voor verblijf in een pleeggezin. Vanaf 1 januari 2015 is het – in het vrijwillig kader – de gemeente die met een verleningsbeschikking een pleegzorgplaatsing kan aanwijzen als oplossing voor gezins- en opvoedproblemen. Bij een maatregel voor jeugdreclassering, ondertoezichtstelling en voogdij kan de Gecertificeerde Instelling (voorheen: Bureau Jeugdzorg) verblijf in een pleeggezin vaststellen als oplossing voor genoemde problemen.

Jeugdzorg Nederland heeft in 2012 een protocol opgesteld over de wijze waarop moet worden gehandeld bij een acute plaatsing in een netwerkgezin. Een netwerkgezin is een gezin uit het netwerk van een jeugdige die deze jeugdige tijdelijk opvangt. Aanleiding voor het opstellen van het protocol was een rapport van de Nationale ombudsman die signaleerde dat bij deze vorm van pleegzorg ingezet moet worden op een versnelde procedure om tot een formele pleegzorgplaatsing te komen, waardoor sneller hulp en financiering kan worden geboden.

Het protocol netwerkpleegzorg regelde de werkwijzen en werkafspraken tussen degene die over de plaatsing beslist en de opnemer, de pleegzorgaanbieder. Het is destijds tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de ministeries van VWS en VenJ, het IPO en er heeft afstemming plaatsgevonden met de Inspectie Jeugdzorg en de Nationale ombudsman. De afgesproken werkwijze gold zowel voor plaatsingen in vrijwillig kader als voor die in gedwongen kader.

In verband met de transitie en het veranderde jeugddomein is het oorspronkelijke protocol gebruikt om twee documenten te ontwikkelen: een veldnorm voor het gedwongen kader en een richtlijn voor het vrijwillig kader. Daarbij is meteen gebruik gemaakt van de gelegenheid om de stappen beknopter weer te geven en in lijn te brengen met de wetgeving die vanaf 2015 van kracht is. De totstandkoming van onderhavige richtlijn vond plaats in overleg tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten en Jeugdzorg Nederland.

Deze richtlijn hanteert kortweg de term “gemeente” voor de door de gemeente aangewezen voorziening die de taak heeft gekregen om namens de gemeente te beoordelen of en zo ja welke jeugdhulp noodzakelijk is en hiervoor een verleningsbeschikking af te geven namens die gemeente.

Deze richtlijn ziet niet op de medisch deskundigen die de bevoegdheid hebben om rechtstreeks te verwijzen naar jeugdhulp. Advies aan de gemeenten is om in dezelfde lijn afspraken te maken met hun medisch deskundigen.

1 Inleiding

Als er gezins- of opvoedproblemen zijn die zodanig ernstige vormen aannemen dat een verblijf van een jeugdige thuis tijdelijk of definitief onmogelijk blijkt, dan is uithuisplaatsing aan de orde. Het beleid is er op gericht om jeugdigen zoveel mogelijk in een gezin of gezinshuisachtige constructie onder te brengen. Dit uitgangspunt is inmiddels ook verankerd in de Jeugdwet: gemeenten moeten er zorg voor dragen dat een jeugdige bij uithuisplaatsing in een pleeggezin of gezinshuis wordt geplaatst, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de jeugdige. Bijna twee derde van de uithuisplaatsingen in Nederland vindt plaats in een pleeggezin. Een groot aantal van deze pleeggezinnen zijn gezinnen uit het eigen netwerk van het kind. In een 'normale' procedure wordt dit zogeheten netwerkpleeggezin gescreend, onderzocht op geschiktheid, voordat de plaatsing is gerealiseerd en begeleid gedurende de plaatsing. Dit wordt uitgevoerd door de pleegzorgaanbieder. De reguliere werkwijze is dan als volgt: Op het moment dat de gemeente een verleningsbeschikking voor pleegzorg¹ afgeeft en deze beslissing stuurt naar de pleegzorgaanbieder, start deze met een voorbereidings- en screeningstraject, dat binnen 13 weken resulteert in een definitief besluit omtrent de geschiktheid van het netwerkgezin. Deze gehele procedure neemt gemiddeld 15 tot 20 weken in beslag. Deze richtlijn en onderstaande stappen gaat niet over deze reguliereprocedure.

In de praktijk blijkt regelmatig dat deze termijn telang is voor sommige situaties: er is sprake van urgentie die het nodig maakt om eerder te beoordelen of op grond van de ernst van de problematiek tot een formele plaatsing door de gemeente kan worden overgegaan. Dit kan bijvoorbeeld in het kader van een door de gemeente voorbereide plaatsing zijn, waar tijdens die voorbereiding een acute situatie ontstaat, of een door ouders en/of jeugdige zelf georganiseerde (en mogelijk al gerealiseerde) opvang. De richtlijn en onderstaande stappen gaat over deze urgentesituaties.

---

¹ De exacte benaming van de beschikking kan per gemeentever verschillen.

2 De richtlijn instappen

NB. De termijnen worden vermeld in kalenderdagen.

Stap1

Veiligheidstoets binnen 7 dagen na melding bij de gemeente van een voldongen feit netwerkplaatsing cq na realisatie van de door de gemeente voorbereide plaatsing met een acuutkarakter.

Zo spoedig mogelijk maar uiterlijk binnen 7 dagen na melding bij de gemeente van netwerkopvang cq na realisatie van de door de gemeente voorbereide plaatsing met een acuut karakter, vindt een door de gemeente uitgevoerde veiligheidstoets plaats op grond van een risicotaxatie van en huisbezoek aan het netwerkgezin. Bij twijfel, bijvoorbeeld over de veiligheid, kan de jeugdige niet in het netwerkgezin blijven en moet een alternatief worden gezocht, afhankelijk van de problematiek en de situatie. Hierover wordt door de gemeente mededeling gedaan aan het netwerkgezin en de ouders, zijn de vervolgstappen van deze richtlijn niet meer van toepassing en zal geen recht op pleegvergoeding ontstaan. Wanneer de gemeente met behulp van de tot haar beschikking staande middelen cq instrumenten het verblijf per definitie als onvoldoende veilig of ongeschikt beoordeelt, bekijkt de gemeente of en zo ja welke stappen er verder noodzakelijk zijn.

Toelichting

Uitgangspunt in deze richtlijn is dat er altijd een veiligheidstoets plaatsvindt, ongeacht of de gemeente met de netwerkplaatsing voor een voldongen feit wordt gesteld (niet betrokken was bij de plaatsing) of dat het gaat om acute realisatie van een plaatsing die vanuit de gemeente reeds in voorbereiding was.

Als er geen sprake is van een crisissituatie of een reeds gerealiseerde plaatsing in een nog niet gescreend netwerkgezin, dan worden zoveel als mogelijk de normale wettelijke termijnen voor beoordeling van de wenselijkheid van de uithuisplaatsing en screening van de veiligheid in het netwerkgezin in acht genomen, voordat tot plaatsing en betaling kan worden overgegaan.

Stap2

Inhoudelijke beoordeling aanspraak op jeugdhulp verblijf bij een pleegouder binnen 7 tot 14 dagen na melding bij de gemeente van de gerealiseerde netwerkopvang cq na realisatie van de door de gemeente voorbereide plaatsing met een acuutkarakter.

A Als na een inhoudelijke beoordeling blijkt dat er geen sprake is van opgroei- en opvoedingsproblematiek die uithuisplaatsing noodzakelijk maakt en de jeugdige terug naar huis zou kunnen of op een andere wijze binnen het netwerk geholpen kan worden, dan wordt geen beschikking jeugdhulp afgegeven en daarmee is formalisering en financiering van de netwerkplaatsing niet aan de orde. Kiezen de ouders ervoor om het verblijf van de jeugdige in het netwerk voort te zetten, dan zijn zij daarvoor ook financieel verantwoordelijk. De gemeente kan, in samenspraak met het gezin, zo nodig alternatieven onderzoeken.

De gemeente deelt het besluit om wel of geen verleningsbeschikking jeugdhulp af te geven uiterlijk binnen 14 dagen na de melding mee aan het netwerkgezin en aan de ouders. Afgifte van een beschikking jeugdhulp en financiering van de plaatsing is dus geen automatisme. Deze richtlijn en de genoemde termijnen zijn dan verder niet van toepassing op de situatie, ook als de situatie bij de netwerkouder in principe in de vorige fase als veilig is beoordeeld.

B Als de gemeente het netwerkgezin na de inhoudelijke beoordeling als voldoende veilig heeft beoordeeld en

als er volgens de gemeente sprake is van zodanige problematiek dat een (tijdelijke) uithuisplaatsing noodzakelijk is, zal de gemeente indien mogelijk binnen 7 maar uiterlijk binnen 14 dagen na de melding van de gerealiseerde netwerkopvang een verleningsbeschikking voor pleegzorg afgeven. Deze beschikking wordt, vergezeld van het dossier, waarin onder andere de uitkomsten van de veiligheidstoets zijn opgenomen, binnen deze 14 dagen doorgestuurd naar de pleegzorgaanbieder voor het opstellen van een pleegcontract. Gelijktijdig wordt door de gemeente bij de pleegzorgaanbieder een verzoek gedaan voor het opnemen van de begeleiding van het netwerkgezin en het starten van het netwerkonderzoek.

Toelichting

Naast de bij stap 1 beschreven toets op veiligheid, moet de gemeente beoordelen of de inzet van jeugdhulp echt noodzakelijk is. Jeugdhulp is ondersteuning of hulp bij (dreigende) opgroei- en opvoedingsproblemen. Om een hulpvraag te kunnen vertalen naar een besluit tot afgifte van een verleningsbeschikking moet dus sprake zijn van (dreiging van) opgroei- en opvoedingsproblemen.

Op het moment dat een jeugdige, een netwerkgezin of ouders zich melden bij de gemeente met de mededeling dat de jeugdige in het gezin van een bekende wordt opgevangen, kan sprake zijn van een urgente situatie die een spoedige beslissing vraagt. Ook voor zo'n spoedige beslissing is de gemeente gehouden om die zorgvuldig te nemen. In overleg met de ouders volgt de gemeente volgens deze richtlijn netwerkpleegzorg een versnelde procedure om binnen 14 dagen te bepalen of de problemen van dien aard zijn, dat een uithuisplaatsing aangewezen is omdat er geen alternatieven zijn. Vervolgens moet bepaald worden of die uithuisplaatsing het beste in het aangemelde netwerkgezin kan gebeuren. Als het onderzoek uitwijst dat de vraag alleen (tijdelijke) huisvesting/opvang van het kind betreft en de gemeente komt tot de conclusie dat een formele uithuisplaatsing niet nodig is, dan geeft zij geen verleningsbeschikking jeugdhulp voorpleegzorg af. Dit betekent dat de jeugdige dan ofwel naar huis terug kan of met instemming en onder (ook financiële) verantwoordelijkheid van ouders in het netwerkgezin blijft.

Als de gemeente op basis van onderzoek concludeert dat uithuisplaatsing noodzakelijk is, geeft zij daartoe een verleningsbeschikking af. De gemeente stuurt vervolgens de volledig ingevulde verleningsbeschikking naar de pleegzorgaanbieder, vergezeld van het dossier van de jeugdige.

Hierin zijn in ieder geval de uitkomsten van de veiligheidstoets opgenomen, zowel de weging als de conclusies. Daarnaast bevat het dossier alle voor de pleegzorgaanbieder noodzakelijke informatie zoals aanleiding en motivatie voor besluitvorming, informatie over eventuele voorafgaande hulpverlening en praktische informatie zoals (adres)gegevens van ouders en netwerkgezin en de BRP-gegevens van de jeugdige. Zonder deze informatie - verleningsbeschikking en dossier – kan de overdracht naar de pleegzorgaanbieder niet plaatsvinden en kan niet worden overgegaan tot stap 3 van dit protocol.

Stap3

- **Overdracht van begeleiding netwerkgezin en verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de jeugdige van de gemeente aan de pleegzorgaanbieder;**
- **Opstellen en ondertekenen pleegcontract door de pleegzorgaanbieder;**
- **Start netwerkonderzoek door de pleegzorgaanbieder;**
- **Start begeleiding en betaling door de pleegzorgaanbieder aan netwerkgezin².**

Binnen 7 dagen na stap 2 (is binnen 3 weken na start bij de gemeente) vindt een warme overdracht plaats op basis van tenminste telefonisch contact. Het dossier is dan reeds overgedragen. Vanaf dat moment is de Pleegzorgaanbieder verantwoordelijk voor de veiligheid van de jeugdige in het netwerkgezin. Zij stelt zo spoedig

² Vanaf het moment dat de pleegzorgaanbieder een pleegcontractsluit met het netwerkgezin en het netwerkonderzoek start, wordt het netwerkgezin in de praktijk aangeduid als aspirant netwerkpleegouders. Omwille van de leesbaarheid wordt in dit protocol ook in die fase gebruik gemaakt van de term netwerkgezin.

mogelijk, bij voorkeur binnen 7 dagen na stap 2, een pleegcontract op.

Zodra het pleegcontract door het netwerkgezin is ondertekend, start het netwerkonderzoek en de begeleiding van het netwerkgezin door de pleegzorgaanbieder. Vanaf de datum van ondertekening van het pleegcontract start ook het recht op de financiering (de pleegvergoeding). Dit recht werkt terug tot de datum verleningsbeschikking van de gemeente en geldt voor de duur die aangegeven wordt in de verleningsbeschikking.

De Jeugdwet, voor wat betreft het pleegcontract en informatieverplichtingen, en de Regeling Jeugdwet 2015 zijn hierbij van toepassing.

Toelichting

Zodra de gemeente tot een positieve beslissing is gekomen ten aanzien van zowel de veiligheid in het netwerkgezin als ten aanzien van de noodzaak om in het gedwongen kader tot een pleegzorgplaatsing over te gaan, wordt de plaatsing vervolgens geformaliseerd. De verantwoordelijkheid voor de veiligheid in het netwerkgezin wordt door de gemeente overgedragen aan de pleegzorgaanbieder. De overdracht wordt "warm" gedaan.

Dat wil zeggen dat er tenminste telefonisch contact is tussen de pleegzorgaanbieder en de medewerker van de gemeente waarin deze overgang van verantwoordelijkheid expliciet benoemd wordt en nog gelegenheid is om bijzonderheden te bespreken. Deze stap staat los van de taak van de gemeente om ervoor te zorgen dat de pleegzorgaanbieder over alle relevante informatie beschikt, zoals de verleningsbeschikking, de weging en conclusies van de veiligheidstoets en de overwegingen van de gemeente die tot de verleningsbeschikking hebben geleid.

De geldigheid van de verleningsbeschikking vangt aan op de dag van (vaststelling van) de beschikking, mits de plaatsing een aanvang heeft genomen. Recht op de pleegvergoeding ontstaat op de datum van ondertekening van het pleegcontract, maar werkt in het kader van deze richtlijn terug tot de datum verleningsbeschikking. Dit is een uitzondering ten opzichte van hetgeen is bepaald in artikel 5.3 van de Regeling Jeugdwet. Deze uitzondering is in de richtlijn opgenomen in verband met eerder genoemd onderzoek van de Nationale ombudsman, waarin hij concludeerde dat in situaties als waarvoor het protocol is opgesteld een versnelde procedure moet worden gevolgd waardoor sneller hulp en financiering kan worden geboden. Omdat het hier, als het gaat om de betaling, een uitzondering op de Regeling Jeugdwet betreft, moeten de gemeente en de pleegzorgaanbieder hierover nadrukkelijk afspraken maken met elkaar.

Conform de termijnafspraken die de gemeente en de pleegzorgaanbieder in het kader van dit protocol maken, houdt de terugwerkende krachtbepaling in de praktijk in dat de pleegzorgaanbieder tot maximaal 1 dag vóór datum ontvangst verleningsbeschikking een pleegvergoeding verstrekt. Het is daarom van belang dat de gemeente de bepaling tijdig naar de pleegzorgaanbieder stuurt.

Het enkele feit dat de gemeente een verleningsbeschikking voor pleegzorg afgeeft wil nog niet zeggen dat het netwerkgezin definitief het netwerkpleeggezin op grond van de Jeugdwet wordt. De pleegzorgaanbieder heeft de wettelijke taak te beoordelen of de verzorging en opvoeding van de jeugdige door het netwerkgezin voldoende biedt voor de ontwikkeling van de jeugdige. Onderdeel van de screening is het onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming in verband met afgifte van de zogenaamde verklaring van geen bezwaar. Indien een dergelijke verklaring door de Raad voor de Kinderbescherming niet wordt afgegeven, komt de pleegzorgaanbieder in ieder geval tot het oordeel dat het netwerkgezin niet geschikt is. Het pleegcontract zal op grond daarvan worden beëindigd. In overleg met de gemeente moet een oplossing worden gevonden.

Naast het onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming heeft de pleegzorgaanbieder zelf ook de wettelijke taak onderzoek te doen naar de geschiktheid van het netwerkgezin. Zij heeft hiervoor op grond van artikel 5.1 lid 3 van de Jeugdwet maximaal 13 weken de tijd, gerekend vanaf het moment van ondertekening van het pleegcontract. In het kader van dit protocol wordt gerekend vanaf de dag na de datum van (vaststelling van de) bepaling jeugdhulp.

In het kader van dit onderzoek door de pleegzorgaanbieder gelden verschillende eisen, die deels verankerd zijn in de Jeugdwet en deels in het "Kwaliteitskader Voorbereiding en screening aspirant pleegouders". Dit kwaliteitskader is een kader dat door alle pleegzorgaanbieders wordt gehanteerd, voor zowel de voorbereiding en screening van bestandspleegouders als netwerkpleegouders. Met dit kader wordt transparantie en eenduidigheid geboden in het traject van voorbereiding en screening, ter bevordering van de veiligheid van het kind. De pleegzorgaanbieder voert haar onderzoekstaak zorgvuldig en op basis van wetgeving en landelijk beleid uit. Op basis van dit onderzoek kan zij tot de conclusie komen dat het netwerkgezin niet geschikt is. Dit onderzoek wordt ook ingesteld indien het een inmiddels door de gemeente geformaliseerde en reeds gerealiseerde plaatsing betreft in het netwerkgezin (met een verleningsbeschikking), waarvoor al op grond van een pleegcontract betaling op gang was gekomen.

Bij negatieve uitkomst van het onderzoek zal het pleegcontract alsnog op een nader te bepalen tijdstip worden beëindigd, inclusief de begeleiding en betaling door de pleegzorgaanbieder. Uiteraard zal de pleegzorgaanbieder hierover in overleg treden met de gemeente.

De pleegzorgaanbieder heeft, zoals eerder gesteld, de wettelijke taak onderzoek te doen naar de geschiktheid van het netwerkgezin. Zij heeft hiervoor maximaal 13 weken de tijd, in deze veldnorm gerekend vanaf de dag na de datum van (vaststelling van de) bepaling jeugdhulp. De pleegzorgaanbieder houdt in het dossier het verloop van de termijn en daarbinnen voorkomende relevante ontwikkelingen bij.

Stap 4. Einde voortzetting plaatsing in netwerkgezin

Er zijn drie situaties te onderscheiden waarbij na de verleningsbeschikking en ondertekening van het pleegcontract voortzetting van de plaatsing onder verantwoordelijkheid van de gemeente en de pleegzorgaanbieder geen verdere doorgang meer kan vinden:

- a de grond waarop de verleningsbeschikking is genomen is komen te vervallen; hiermee valt de beschikking;
- b de pleegzorgaanbieder komt tot de conclusie dat het netwerkgezin niet het juiste gezin is voor deze jeugdige. Dit kan zijn omdat de Raad voor de Kinderbescherming geen verklaring van geen bezwaar afgeeft, dan wel dat het netwerkonderzoek door de pleegzorgaanbieder dit inzicht oplevert.
- c Het netwerkgezin trekt zich terug en opvang moet worden beëindigd.

In al deze gevallen zal de formele plaatsing onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente en de pleegzorgaanbieder beëindigd moeten worden. Als jeugdhulp in de vorm van pleegzorg in situatie b en c nog wel noodzakelijk is (situatie a is niet van toepassing), dan zal de gemeente samen met de pleegzorgaanbieder zo snel mogelijk een alternatief moeten zoeken.

Zolang dit alternatief niet voorhanden is en terugkeer naar huis niet mogelijk is, zal de begeleiding vanuit pleegzorg (en de betaling) aan het netwerkgezin met verantwoordelijkheid van de pleegzorgaanbieder voor de veiligheid van de jeugdige in dat gezin nog doorgaan, indien dit redelijkerwijs mogelijk is. De gemeente zorgt dan voor de begeleiding van het gezinssysteem van de jeugdige.

Toelichting

A Besluit beëindigen bepaling jeugdhulp

Als de noodzaak van de plaatsing in het kader van te verlenen jeugdhulp volgens de wet bij het netwerkgezin niet (meer) aanwezig is, vervalt hiermee ook de formele status van de plaatsing. De gemeente trekt de verleningsbeschikking in dat geval in. Begeleiding van, betaling aan en screening door de pleegzorgaanbieder met betrekking tot het netwerkgezin worden vanaf de datum van het besluit tot intrekken van de beschikking van de gemeente gestopt. De ouders zijn vanaf diezelfde datum verantwoordelijk voor het verblijf van het kind in het netwerkgezin.

B Besluit ongeschiktheid netwerkgezin

Als de pleegzorgaanbieder na netwerkonderzoek tot de conclusie komt dat het netwerkgezin geschikt is als pleeggezin, dan worden het pleegcontract, de begeleiding en financiering voortgezet. Als het netwerkgezin op grond van de screening door de pleegzorgaanbieder echter niet geschikt blijkt en uithuisplaatsing wel noodzakelijk is, zal in overleg met alle betrokkenen een oplossing voor de jeugdige gezocht worden. Totdat deze oplossing gerealiseerd is, zullen de begeleiding en betaling aan het netwerkgezin door de pleegzorgaanbieder worden gecontinueerd, indien redelijkerwijs mogelijk en voor zover dit in het kader van veiligheid van de jeugdige verantwoord is. De gemeente en de pleegzorgaanbieder maken voor deze tijdelijke situatie afspraken over de veiligheid en eventuele in te zetten jeugdhulp.

C Terugtrekken netwerkgezin

In de praktijk kan het voorkomen dat een netwerkgezin zich gedurende het onderzoek zelf terugtrekt en de plaatsing beëindigd moet worden. Indien uithuisplaatsing nog wel noodzakelijk wordt geacht, gaan de gemeente en de pleegzorgaanbieder in overleg met de ouders en het netwerkgezin op zoek naar een oplossing voor de korte termijn. Een oplossing kan zijn dat het netwerkgezin tijdelijk toch voor opvang zorgt totdat een structureel alternatief gezocht is. Totdat deze oplossing gerealiseerd is, zullen de begeleiding en betaling aan het netwerkgezin door de pleegzorgaanbieder worden gecontinueerd, indien redelijkerwijs mogelijk.

Indien het netwerkgezin geen tijdelijke opvang kan bieden, kan de jeugdige – bijvoorbeeld met extra begeleiding en/of jeugdhulp – tijdelijk terugkeren naar de ouders, in afwachting van een oplossing. De gemeente en de pleegzorgaanbieder maken voor deze tussenoplossing afspraken over de verantwoordelijkheid voor de veiligheid en eventuele in te zetten jeugdhulp.

